

„Kai kalbame apie mokyklą, pirmiausiai mintyse turime erdvę: vieni joje auga kaip paukščiai, gieda savo giesmes, užaugusius mes juos šlovinam. Linkėčiau, kad toje erdvėje jums visiems būtų gera, – Mokytojo dienos proga pedagogus sveikino Švietimo skyriaus vedėjas Asta Burbienė.

ŠIANDIEN
„PAJŪRIO NAUJIENOSE“

Priedas
9–12 p. Sveikata

Į Padvarius ir Klibius –
nauju dviračių taku – 2 p.

Šiluma turėtų pigti – 5 p.

Šventojo Pranciškaus dieną
palaimino parapalioječių
gyvūnus – 16 p.

Atnaujinta Jurgio Pabrėžos koplyčia nušvito dangaus spalvomis

▶ Restauruotos Jurgio Pabrėžos koplyčios, kaip ir bažnyčios, smailėms kylant į dangų, Kretingos rajono paminklotvarkininkė Meda Skersienė mano, kad šie objektai yra Kretingos miesto perlai.
Darius Šypalio nuotr. 3 p.

ORAI

Šiandien
debesuota, lietus, kritulių kiekis 14 mm. Vėjas naktį šiaurės, šiaurės vakarų, 2 m/s, iš ryto štilis, vėliau pietų, 2–3 m/s, vakarop gūsiai iki 15 m/s.
Oro temperatūra: **naktį 10–12, dieną 13–16 laipsnių šilumos.**

Seštadienį
apsiniaukę, lietus, kritulių kiekis 4,4 mm. Vėjas naktį vakarų, 7 m/s, dieną vakarų, šiaurės vakarų, 6 m/s, naktį ir dieną gūsiai iki 18 m/s.
Oro temperatūra: **naktį 16, dieną 14–15 laipsnių šilumos.**

Sekmadienį
mažai debesuota, negausus lietus, kritulių kiekis 2,5 mm.
Vėjas naktį šiaurės, šiaurės vakarų, 2–4 m/s, dieną vėjo kryptis nesikeis, 4–5 m/s, gūsiai iki 15 m/s.
Oro temperatūra: **naktį 7, dieną 9–10 laipsnių šilumos.**

Pirmadienį
debesuota, negausus lietus, kritulių kiekis 0,3 mm.
Vėjas šiaurės vakarų, šiaurės, 5 m/s, dieną vėjo kryptis nesikeis, 3 m/s.
Oro temperatūra: **naktį 8, dieną 10–11 laipsnių šilumos.**

www.pajurionaujienos.com Saulė teka 7.48 | Dienos ilgumas 18.46
Leidžiasi 18.46 | Pilnatis

ŠILUMOS SIURBLIAI – tik 450 Eur!

MONTAVIMAS – tik 150 Eur!

**Efektyvus šildymas, esant ir -20 °C
lauko temperatūrai.**

Yra papildomų sąlygų.

Galima pirkti ir išsimokėtina su INBANK.

Akcija galioja iki spalio 31 d.

www.gastrorema.lt

Užs. Nr. 496

KARTOGRAFINIAI
PROJEKTAI

VANDENTIEKIO IR BUITINIŲ
NUOTEKŲ PROJEKTAVIMAS,

INŽINERINIŲ TINKLŲ
KONTROLINĖS
NUOTRAUKOS,

ŪKININKO ŪKIO
SODYBVIETĖS
FORMAVIMO PROJEKTAI,

FORMAVIMO PERTVARKYMO
PROJEKTAI,

GEODEZINIAI ŽEMĖS
MATAVIMAI,

KADASTRINIAI PASTATŲ
MATAVIMAI,

TOPOGRAFINIAI BRĖŽINIAI,
PASTATŲ PROJEKTAVIMAS,

PASTATŲ PRIDAVIMAS,

PASTATŲ ENERGETINIO
EFEKTYVUMO SERTIFIKATAI.

Tel. 8 676 42777.
info@kartografiniaiprojektai.lt

Užs. Nr. 353

PALANGOS
KREDITO UNIJA

ATSINEŠK PINIGŲ IR GAUK
4,2 PROC.

METINIŲ PALŪKANŲ.

Akcija galioja terminuotų
indėlių ne trumpesnių nei
12 ir 18 mėn.

termino sutartims.

Akcija galioja

iki

2023-10-31

Mus rasite:

Palanga, Ganyklų g. 6

Tel. 8 460 53553

www.palangosunija.lku.lt

Užs. Nr. 357

ISSN 1648-3901

9 771648 390006 01

IŠ ŽURNALISTO BLOKNOTO

Vitalija VITKAUSKIENĖ

Kada baigsis karas

Gatvėje sutikau pažįstamą ukrainietę. Ji iš Zaporožės, karo pabėgėlė, kartu su dukromis ir jų mažamečiais vaikais glaudžiasi bendrabutyje Kretingsodyje, dirba vienoje kavinėje Kretingoje. „Kaip ten?“ – paklausiau. „Vakar pataikė į kaimo vykdomąjį, na, kaip jūs seniūniją, šeši sunkiai sužeisti“, – tarė ji, pasiguodusi, kad ten Zaporožėje, kur jos namų jau nelikę, nebe gyvenimas, o pragaras.

2022 m. vasario 24 d. Rusijos prieš Ukrainą pradėtas karas nesibaigia. Ženklai, kad šis ginčluotas konfliktas XXI amžiaus Europoje liausis, gėsta vos spėję pasirodyti.

Rugsėjį teko dalyvauti Europos komisijos atstovybės Lietuvoje organizuotame renginyje, skirtame žurnalistams iš regionų. Jame dalyvavusi europarlamentarė Rasa Juknevičienė karą Ukrainoje apibūdino kaip pasaulio autokratijų ir autokratijų kovą, akcentavusi, kad dauguma autokratijų yra įsitvirtinusios žaliavinėse, kaip Rusija, valstybėse. Istorikas, politologas Šarūnas Liepis teigė, kad Europos Sąjunga ilgą laiką akcentavo minkštąją galią (vykdant finansinės paramos, kitus taikius projektus) demokratiniams procesams stiprinti, tačiau, anot jo, karas Ukrainoje, kiti nūdienos faktoriai parodė, kad minkštoji galia be karinių pajėgumų ilgai egzistuoti negali. „Karas Ukrainoje baigsis, kada susiformuos galių – minkštosios ir karinės – balansas“, – tvirtino jis. Š. Liepio aiškinimu, karai prasideda, kai imame apsukinėti išbėgėjusius procesus. Šįkart – globalizacijos procesą. Istoriko, politologo tvirtinimu, prasidėjo pasaulio deglobalizacija, o žvelgiant iš istorinės prizmės, dabar esame maždaug 1935 metų. Formuojasi nauji pasaulio regionų blokai.

Europarlamentaro Petro Auštrevičiaus išsakyta mintis, kad ne žaliavos, o technologinis pranašumas lems ateitį lyg ir žada pergalę demokratijai. Tačiau šis karas parodė, kad demokratija savaime nenugalės, kad įsisenėjęs ES mąstymas dėl minkštosios galios atgyveno, nes minkštoji galia be karinės pralaimi. Karas iškėlė ukrainiečių tautos didvyriškumą ginant savo žemę, namus, laisvę ir aukojimąsi už Vakarų civilizacijos pasiekimus – pasaulis seniai to nebematė. Karas kažkada baigsis, nuo pasaulio priklausos, kiek dar jis tęsis, ar ukrainiečių auka nebus paminta.

Atnaujinta Jurgio Pabrėžos koplyčia nušvito dangaus spalvomis

Irena ŠEŠKEVIČIENĖ

► Vilniaus gatve važiuojančių ar praeinančių kretingiškių dėmesys krypta į senosiose parapijinėse kapinėse naujai ir ryškiai žydra ir gelsva spalvomis sušvitusią koplyčią viršum krašto šviesuolio – kunigo, botaniko, liaudies gydytojo – Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos kapo. Šią savaitę nuo koplyčios, kurią per vasarą restauravo bendrovės „Pamario restauratorius“ meistras, jau nuimti pastoliai.

Balta, mėlyna, purpurinė – karališka dermė

„Spalvos – kaip kapinėse Italijoje ar Prancūzijoje, ryškios, ne murzinos. Kai nusivalėm apnašas, jos pasimatė ir buvo atkurtos tokios, kaip buvo koplyčios statybos pradžioje – 1932 metais, – džiaugsmingai kalbėjo restauravimo darbus atlikusios bendrovės „Pamario restauratorius“ vadovas Aldas Kliukas. – Esame tik projekto vykdytojai, bet aš manau, kad koplyčios atkūrimo projekto vadovas architektas Vytautas Paulionis labai sėkmingai įvykdė užduotį. Koplyčiai viršum tokios iškilios asmenybės, koks buvo Jurgis Pabrėža, kapo balta, mėlyna, o viduje dominuojanti purpurinė freskos spalvos labai tiko. Jos yra karališkos spalvos.“

Paklaustas, ar atkuriant šį kultūros paveldo objektą, restauratoriams iškilo kokių nors sunkumų ar nenumatytų kliūčių, A. Kliukas sakė, kad ypatingų situacijų nebuvo: „Teko tik atkurti ir pasigaminti trūkstamas detales, sudėlioti kryžių viršum koplyčios, kuris per laiką nukentėjo nuo vėjo ir lietaus. Tačiau tai mums nebuvo iššūkis, nes detalių pavyzdžiai išlikę. Gerokai sudėtingiau būna, kai nieko neišsaugota ir tenka atkurti pagal istorinę medžiagą.“

Restauratoriai sutvarkė sienų ir skliauto plyšius, išbetonavo grindis. Tačiau, teigė bendrovės „Pamario restauratorius“ vadovas, koplyčios viduje liko neatkurta freska. Ji priskiriama prie kultūros paveldo objektų su vertingosiomis savybėmis, todėl ją reikalinga ištyrinėti papildomai. „Manau, gerai, kad V. Paulionis paskubomis šio objekto nelietė, nes jį reikia išsamiai ištyrinėti, atliekant polichrominius – spalvų nustatymo – tyrimus, o tada autentiškai atkurti. Kol kas freska, mūsų terminais sakant, koplyčioje lieka kaip balta dėmė“, – sakė A. Kliukas.

Už darbus – 40 tūkst. Eur

Kretingos rajono savivaldybės paminklotvarkininkė Meda Skersienė pasidžiaugė koplyčia kaip dar vienu Kretingos mieste atkurtu kultūros paveldo objektu, kurį, jos žodžiais, verkiant reikėjo jau ir anksčiau tvarkyti, nes pastarieji metai šalies mas-tu buvo skirti Jurgio Pabrėžos

Garsiojo Tėvo Pabrėžos kapas Kretingoje (žmonės jį laiko šventuoju)

► Koplyčia viršum J. A. Pabrėžos kapo prieškarui ir puošyba jos viduje: dešinėje, spėjama, paties J. Pabrėžos tapytas paveikslas, kurį laikinai įstatė Augustinas Dirvelė, dešinėje – manoma, Benedikto Zacharkos nutapytoji freska.

Nuotr. iš Jolantos Klietkutės asmeninio archyvo

atminimui puoselėti.

Ji sakė, kad koplyčios sutvarkymo projektas buvęs parengtas jau prieš 2-jus metus, tačiau už fiksuotą pinigų sumą – 40 tūkst. Eur – vis nesisekė nupirkti rangos darbų, kol jų visgi ėmėsi nemažai Kretingos dvaro pastatų atkūrusi bendrovė „Pamario restauratorius“.

Prieš pradėdant restauravimo darbus, buvo atlikti koplyčios polichrominiai tyrimai, ir architektas V. Paulionis pagal juos atkūrė pirmąją išorinę koplyčios vaizdą. Numontavus pastolius, koplyčia sužibo mėliu iš tolo. Prieškariu broliai pranciškoniai daug keliavo po Europą, lankėsi Italijoje ir, manoma, iš ten parsivežė būsimos J. Pabrėžos koplyčios modelį ir spalvų dermę. „Atkurti autentiškas spalvas buvo labai svarbu projekto autoriui V. Paulioniui, kuris projektavo ne vieną pastatą Kretingos rajone, tarp jų – ir mėlynąjį žydų bendruomenės namą Darbėnuose“, – sakė M. Skersienė.

Rengs projektą sutvarkyti freską

Pasak paminklotvarkininkės, dar darbų eigoje iškilo visuomenės interesas – kodėl restauratoriai neliečia freskos. „Susibūrę įvairių Savivaldybės institucijų, paveldosaugos atstovai išvien su projekto autoriumi aptarėme, kad freską reikia atskirai restauruoti, taip pat – ir sieninę tapybą, išlikusius augalinius motyvus. Pirminiame V. Paulionio projekte buvo numatyta koplyčios viduje uždėti šablonišką viršų, tačiau pasitarę nusprendėme pagal Restauravimo programą vėlgi atlikti išsamius tyrimus, o tuomet rengti kitą – freskos ir sieninės tapybos atkūrimo – projektą“, – paaiškino ji.

Kol kas dėl bendro vaizdo pietinė siena nudažyta baltai, tačiau, patikino M. Skersienė, šis metų pabaigoje bandys teikti naują projektą, o darbus atlikti kitąmet, kad jie neatsilikytų nuo koplyčios sutvarkymo proceso. „Stabtelėjome, įjungdami ža-

lią šviesą: svarbiausia, kad su Savivaldybe sutarėme užbaigti tvarkyti koplyčią kuo skubiau ir tam numatyti lėšas. Tai bus vienas prioritetinių paveldosaugos darbų, kad bent 10–15 metų dėl šio objekto galėtume gyventi ramiai. Tiek laiko objektas atsilauks prieš išorės dirgiklius – lietu, šalnas, vėtras. Sutvarkius sieninę tapybą, koplyčia taps dar vienu Kretingos miesto „perliuku“, – įsitikinusi M. Skersienė.

Pašventino per antanines

Kretingos muziejaus muziejininkė, Jurgio Pabrėžos gyvenimo ir veiklos tyrinėtoja Jolanta Klietkutė taip pat mano, kad geriau neskubėti, bet freską ir sieninę tapybą atkurti kuo natūraliau. Jos saugomame prieškarui juodai baltame atviruke, kuris buvo kažkiek paspalvintas pagal fotografo išmonę, matosi šviesus stogas. Tačiau, J. Klietkutės manymu, tai nebūtinai reiškia autentiškumą.

„Man labai graži dabartinė koplyčia, jos mėlyna spalva asocijuojasi su dangaus spalva, o koplyčios stogo smailės perspektyva tarsi nurodo kryptį į dangų – mūsų visų pradžią. Beje, mėlynos spalvos ruožais buvo išdažytas ir Tiškevičių koplyčios-mauzoliejaus kitoje gatvės pusėje vidus“, – pastebėjo muziejininkė.

J. Klietkutė priminė J. Pabrėžos koplyčios pastatymo istoriją: 1932 m. birželio 12 d., šv. Antano atlaidų išvakarėse, po Mišparų, didžiulė atvykusių piligrimų procesija su bažnytinėmis vėliavomis, choras ir orkestras nuo bažnyčios patraukė į parapijos kapines, kur tėvas Augustinas Dirvelė pašventino naujai pastatytą, tik iki galo nebaigtą įrengti koplyčią.

Tarp bokštelių ant stačiakampių postamentų pastatytos 4 betoninės skulptūros: trijuose fasaduose – po angelą, rankose laikantį taurę, o šiauriniame fasade, virš įėjimo – pranciškono, dešinėje rankoje iškėlusio kryžių, reiškiančio pamokslavimo

ar laiminimo gestą, skulptūra. „Dažnu atveju ši skulptūra įvardijama kaip šv. Pranciškus. Tačiau gal autorius čia pavaizdavo Kretingos pranciškonus, skelbiančius Dievo žodį, o galbūt ir patį Jurgį Pabrėžą?“, – pasvarstė muziejininkė.

Zacharkų giminės palikimas

Anot J. Klietkutės, buvo manoma, kad skulptūros atgabentos iš Vokietijos, galbūt, sukurtos Prūsijos meistrų, tačiau buvęs Kretingos muziejaus direktorius Juozas Mickevičius yra užrašęs tokią informaciją: „1933 m. Jurgio Pabrėžos antkapio 4 angelus padarė Zacharka Pranas Antano, gim. 1904 Rygoje“.

Senieji kretingiškiai taip pat pasakoja, kad koplytėlės sienoje tėvas Augustinas Dirvelė įstatęs paties J. Pabrėžos tapytą paveikslą. „Keistai skamba tas kretingiškių pasakojimas – juk Mergelės Marijos freska yra tapyta ant sienos. Jos neįmanoma atsinešti ir įstatyti. Tačiau žinant, kad 1932 m. A. Dirvelė pašventino dar nepabaigtą koplytėlę, kyla mintis, kad ir freska tuomet dar nebuvo nutapyta. Gali būti, kad tuščia anga buvo uždengta J. Pabrėžos tapyta bažnytinė vėliava, kuri tuo metu buvo saugoma pranciškonų vienuolyne, o šiuo metu – Kretingos muziejuje“, – samprotavo J. Klietkutė.

Garsus krašto muziejininkas J. Mickevičius pateikė tokią ir, manoma, tikslią freskos gimimo informaciją: „Zacharka Benediktas, sūnus Antano, nupiešė viduje ant sienos Mariją su kūdikėliu, nudažė koplytėlę, o vėliau, apie 1955 m., ją atnaujino, nudažė sienas“.

1936 m. Kretingos parapijos leidinyje ne tik paveikslas, bet visa koplytėlė pavadinta „Nepersitojančios pagalbos“ koplytėle, kur užtariant J. Pabrėžai, žmonės patiria įvairių malonių. Todėl ligi šiol tradiciškai per Vėlines koplyčia paskęsta žvakių liepsnų jūroje.